

IJsland

Willem Hajenius

Als wij, schakers, aan IJsland denken, is het meestal aan Spassky-Fischer 1972. Dat was tevens het moment dat ik mijn vertrouwde Brazilië verliet voor een onzekere toekomst in Europa, en dat - achteraf gezien - als *the right move* beschouwd kon worden. Met slechts een klein vliegtuigkoffertje en enkele schamele bezittingen (waaronder een mooi schaakspel in *jacarandá* - en *pau marfim* hout) had ik een eenzaam bestaan als loonslaaf van de grote gloeilampenfabriek in het zuiden des lands, zoals dat zo mooi zonder sluikreclame werd uitgedrukt.

Een aangename verpozing in dit dulle bestaan was het eindeloos turen naar de stellingen van afgebroken partijen van eerder genoemde matadores, die in diverse boekenhandels uitgesteld stonden. Geen televisie voor mij op mijn zolderkamertje in de omroepstad, het optreden van het duo Max Euwe & Willem Mühring is helemaal aan mij voorbij gegaan. “Snip en Snap” werden ze door de schakers genoemd. Pas vele jaren later, intussen voorzien van een echtgenote en het indringerige wereldse tv-oog, werd mij duidelijk wat ik in die tussentijd had gemist. Van IJsland zelf wist ik niets. Het leek me daar alleen erg onbehaaglijk en koud, zeker voor een ontspoorde Braziliaan.

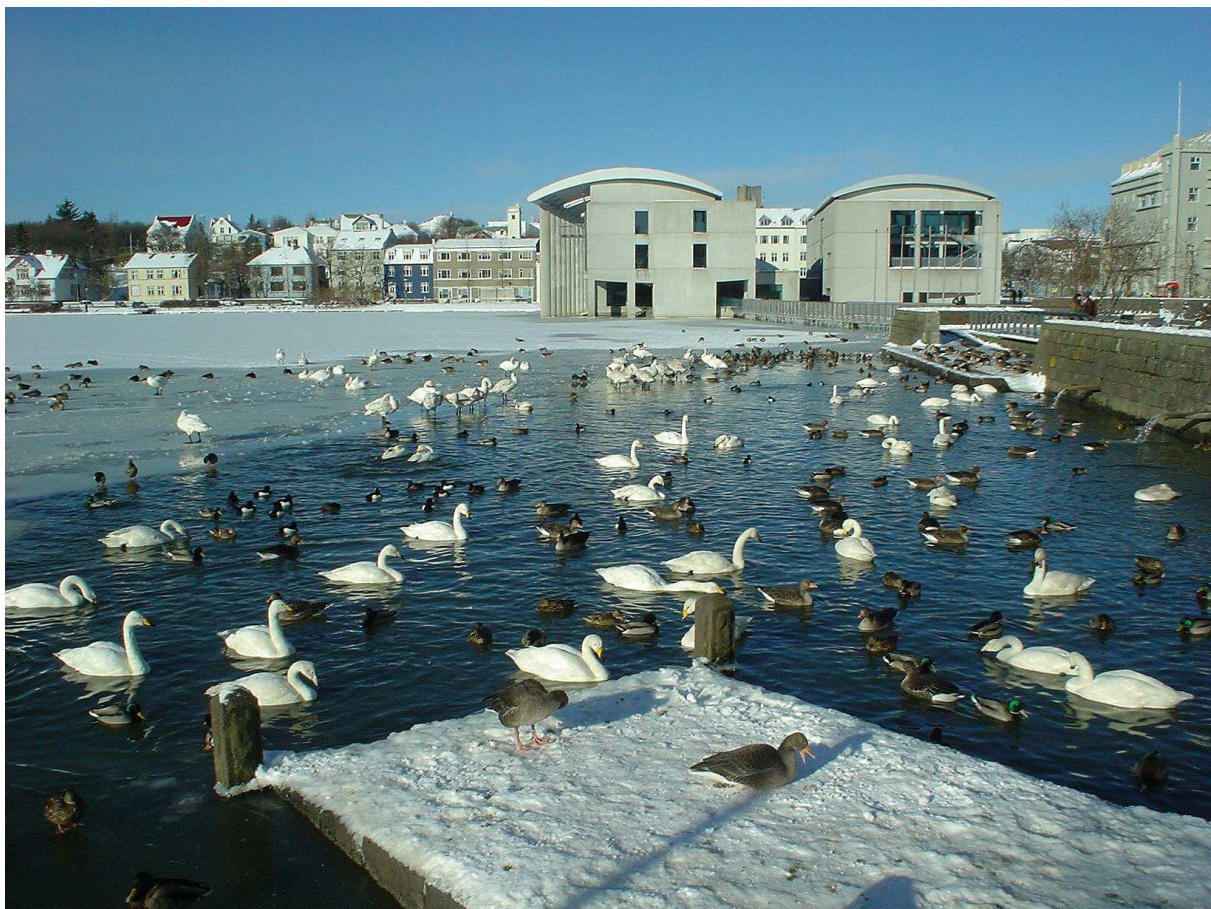
Reykjavík (= Rook + Haven) anno 2011: aan de rechterkant van het meer het Ráðhús, waar er geschaakt werd

Een maand geleden ging de lang gekoesterde wens IJsland te bezoeken, eindelijk in vervulling. Mijn kennis over mijn reisdoel was niet echt toegenomen, behalve dan dat er lepe bankzaken werden gedaan en dat de investeerders naar hun spaarcenten konden fluiten, vooral Nederlanders en Engelsen floten om het hardst. Bij navraag wist een IJslander het zó te rechtvaardigen: “We waren altijd een heel arm land, hutjes met daken van gras, een *struggle for life* door op walvissen en rendieren te jagen. Schapen hoeden, die lamsvlees en wol

opleverden. En opeens waren ze daar, de *nouveaux riches* van het internetgebeuren, de gladdere bankiers, de geothermische energie, en rekenden we ons rijk. Maar na al die armoede konden we duidelijk niet met die rijkdom omgaan.”

Door het ineenstorten van de IJslandse economie is een euro nu 160 kronen waard, i.p.v. de 100 van een paar jaar geleden. Een andere knieval voor de toerist, van wie dit brok vulkaanrots het uiteindelijk moet hebben, is de teruggave van de BTW op koopwaar. Het wordt ter plekke terugbetaald. Het is wat papierwerk dat je netjes voor je terugvlucht op het vliegveld moet inleveren, maar het maakt je cadeautjes wel ongeveer één zesde goedkoper. Drank is er schrikbarend duur, maar dat is in de andere Scandinavische landen niet anders. Een klein lokaal pilsje is ruim 3 euro, een fles eenvoudige *Chateau Mignaine* maakt u dertig euro lichter in een restaurant.

“En wat eet men daar?” hoor ik u vragen. Wel, “ze” verloochenen hun verleden niet! Pepersteak walvis is overal te krijgen, evenals gerookte *puffins*. Dat zijn prachtige zeevogels die eind april aan land komen om te paren en voor dat feestelijk gebeuren een kleurrijke snavel krijgen. Verder is er nog rendierpaté, gegrild veulen, gemarineerde ramtestikelen en gevulde schapenmagen. Dus heb ik twee weken lang alleen maar vis gegeten! Tot mijn groot geluk ontdekte ik daar zelfs een klein visrestaurantje aan de haven, waar je je eigen drank mocht meebrengen: in de *Sægreifinn* (Zeebaron) van een oude visser heb ik de lekkerste kreeftensoep ooit gegeten.

Het stadsmeer, Tjörnin, met het gemeentehuis waar het schaaktreffen plaatsvond.

Ondanks alle financiële zorgen zijn de IJslanders een vrolijk volkje. Ze spreken allemaal Engels, lachen vaak en veel, zijn zeer toegankelijk voor buitenlanders, toeristen of gastarbeiders. Er zijn er tienduizend Polen werkzaam op een populatie van driehonderd duizend, veelal in de bouw, waar bij min tien nog stevig aangepoot wordt. Het dure-drank probleem wordt als volgt omzeild: men begint thuis al stevig “in te drinken”. De thuisvoorraad wordt op peil gehouden door de speciale drankwinkels die ze daar hebben. Als men dan een zeker peil van vrolijkheid heeft bereikt gaan ze met z’n allen op café of disco. Rond vier uur ‘s ochtends hoorde ik dan ook horden lallende Vikingen langs mijn hotel marcheren.

Die Vikingen, ja die waren vroeger al een ruig volkje. IJsland werd door hun ontdekt. Ene Naddodur raakte rond 850 door een storm uit koers, kwam daar terecht en noemde het Sneeuwland.

Een collega uit Zweden, Gardar genaamd, zeilde helemaal rond en bevestigde zo dat het een eiland betrof. Bescheidenheid was niet zijn sterkste kant want hij noemde het Gardarshólmi (Gardar’s eiland). De eerste echte immigrant was de Noor Ingólfur Arnarson, die zijn hele huishouding meebracht: familie, slaven en vee.

De taal is een verhaal apart. Het Oud-Norse werd in die tijd door alle Scandinaviërs gesproken. Wegens het isolement van IJsland bleef dat gedurende 800 jaar vrij stabiel, terwijl de taal in andere landen grote evoluties doormaakten.

Leif Eiricsson voor de Hallgrímskirkja

Met als resultaat dat de huidige IJslanders als enigen nog steeds redelijk oude manuscripten zoals de Saga’s en Edda’s kunnen lezen en begrijpen. In het jaar 1000 ging Leifur Eiricsson, zoon van de beruchte Erik de Rode, aan land in Amerika. Hij vond daar een mild klimaat, waar er druiven en koren groeide, en noemde het *Vinland*. Voor de imposante *Hallgrímskirkja* in Reykjavík staat zijn standbeeld, een geschenk uit 1930 van het Amerikaanse volk, ter gelegenheid van het 1000-jarige bestaan van het IJslandse Parlement, het oudste ter wereld, de *Althingi* in Thingvellir. Met als boodschap: “bedankt om ons te ontdekken!”

Het weer was daar bar en boos, en wat opviel was dat het om de tien minuten veranderde. Striemende horizontale regen, hagel, sneeuw en opeens weer de zon. De Engelsen die er tijdens de Tweede Wereldoorlog gelegerd waren wisten het al: “*Unhappy with the weather? Just wait ten minutes!*” Meestal was het er rond het vriespunt, maar ook wel eens -10° C. De auto’s hebben er allemaal spijkerbanden, wat een geluid maakt alsof je de hele tijd over gemalen glas rijdt.

In IJsland rijden er geen treinen of trams, het openbaar vervoer is per *strætisvagn*, straatwagen dus oftewel bus. Grote en kleine, goed op elkaar afgestemd. Een “*tranfer ticket*” heet daar een *skiptimidi*. Nog wat IJslands: *Lögresglan* = politie, *herbergi* = kamer, *karlar* = mannen en *konur* = vrouwen, zeer handig bij het toilet. En *kræklingur* zijn mosselen. Bij de meeste woorden tast je volledig in het duister, geen enkele moderne taal biedt enig houvast.

Zeer interessant is het feit dat Christoffel Columbus in 1477 in Reykjavík was, en daar vernam van het bestaan van een zeker *Vinland*, ver naar het westen. Dat zal zeker zijn eigen dromen gesterkt hebben om ook eens die kant op te gaan...

Een klein deel van de speelzaal

Ja, er werd ook nog geschaakt! De IJslanders zijn “oerend” sterk, niet voor niets hebben ze verhoudingsgewijs de meeste schaakmeesters ter wereld. Hier deden er 166 spelers mee, uit 30 landen, waarvan 26 GM’s en 21 IM’s.

Lange tijd schurkte ik tegen de 50% - van de sterken verliezen en dan van de zwakke broeders weer winnen, maar door een zwak slotoffensief bleef ik op 3.5 uit 9 steken.

Deze Vikingsdochter werpt al haar wapens in de strijd!

Barstenskoud!

Zes grootmeesters eindigden met 7 punten uit 9 partijen bovenaan. Op scheidingsvolgorde:

Yuri Kuzubov (UKR),
Ivan Sokolov (NED),
Vladimir Baklan (UKR),
Kamil Mitov (POL),
Jon Ludvig Hammer (NOR) en
Ilya Nyzhnyk (UKR).

Gevolgd door 11 GM's met 6.5. Die titel hebben ze dus niet voor niets!

Er werd gespeeld in het moderne gemeentehuis, het *Rådhus*, aan het stadsmeer *Tjörnin*, vol zwanen en eenden. Oud brood altijd welkom!

De cafetaria gaf naast de warme dranken, versnaperingen en uitstekende service tevens een prachtig uitzicht over het bevroren

meer, dat helaas enigszins ontsierd werd door een paar grote barsten in de ramen.

Want het was er zó koud dat er dekens werden uitgedeeld en toen kreeg iemand het lumineuze idee om een straalkachelkje mee te brengen, met alle gevolgen van dien...

Waar de kou wel aangenaam was, was in *The Blue Lagoon*. Een geothermisch meer, waar men het hele jaar kan badderen. Busje haalt je op aan je hotel, dan vanaf het busstation met de grote bus in een uurtje naar dit Walhalla, om maar een Oud-Norse kreet te gebruiken.

Boordevol geneeskrachtige mineralen, zelfs goed tegen psoriasis en andere enge dingen. Het uitstapje naar deze topattractie kost dan wel € 40,- maar is elke cent zeker waard.

Het Ráðhús met in de verte de Hallgrímskirkja.

De Blue Lagoon

Slechts een 3% van IJsland heb ik gezien, maar ik kan zeggen dat het er daar overweldigend mooi is. Een deel van de rest hoop ik eens in de zomer te ontsluiten, want dan is het er 10 graden boven nul: de midzomer zon, gletsjers, watervallen, vulkanen, de fjorden, het noorderlicht, walvissen, puffins, enz. enz. Dit smaakt naar meer!